

Ugyanakkor, mikor a hatalomra törő prűdéria és a hipokrata álmorál terrorja nehezedik egyes közéleti szereplők életére, a másik oldalon — ugyan-csak a közvélemény helyeslése és szemhunyorítása mellett — társaságbeli intimításokat teregetnek ki. Meg is történik, hogy a frivol Intim Pista talán ugyanaznap és talán ugyanabban az ujságban, amikor és ahová a bár-tudósítást írta, kivégez egy pántlikás kalapú nagyságot a reggeli kávé mellé. A publikum pedig épül.

*

Ludendorff a *Saarbrücker Landeszeitung*-ban nyílt levelet tett közzé, amely ezekkel a szavakkal végződik:

Ich brauche nicht zu sagen, dass ich . . . das Christentum als unvereinbar mit Deutscher Art ablehne.

Mi történt Ludendorffal, hogy Szépvízi Balás Bélával egy véleményre jutott?

*

Csak legújabban tudtuk meg, hogy Mátyás király és Kún Béla — a kúnok nemes nemzetsége révén, — fajrokonságban állanak egymással. Az *Encyclopaedia Britannica* 14. kiadásában (VI: 859.) olvasható:

The Cumans . . . produced a dynasty in Egypt and two in Bulgaria, and intermarried with the kings and princes of Kiev, Serbia and Hungary. Mathias Corvinus himself is said by some to have been of Cuman origin, and so, to judge from his name (!) was Béla Kun, the Communist dictator of Hungary in 1919.

A *Cumans or Comans* című cikk szerzőjéről ezt mondja a lexikon: „Carlile Aylmer Macartney, Scholar of Trinity College, Cambridge; H. B. M. Acting Consul for Austria, 1921—6. Passport Control Officer for Austria, 1922—5. Intelligence Officer, League of Nations Union, 1926.

*

Ij. Hegedűs Sándor nyilatkozott eddigi irodalmi működéséről az *Estben* (jan. 9.). A büszke nyilatkozat érthető csodálkozást keltett, sőt némi ijedelmet is okozott:

Tizenhét, egész estét betöltő darabot írtam, amelyből nyolc kiadatlan. Hétszáz novellám forog különböző nyelveken. Ötven kötetet írtam eddig és azt állíthatom, hogy eddigi írásaimban egymillió nyomtatott sort írtam le.

Ötven kötet! Ki tud róla? Ha az olvasók és a kritikusok ismerik az ötven kötetet, akkor fölösleges fölvilágosítani őket. Ha pedig nem ismerik? Egy millió sor . . . Egy olyan író részéről, akiről az utókor azt sem fogja tudni, hogy létezett.

LEVELESTÁR.

Fóti József Lajos. Francia és magyar helyesírási hibáktól, magyartalanúságoztól hemzseggő kézírata nem közölhető. — *Jean Girard*. Jól tette, hogy nem írt Fóti József Lajos francia Ady-fordításairól. Szégyene ez a kötet a magyar irodalom külföldi „propagandájának”. Egyébként Dami lesújtó kritikája is

(Revue des Études Hongroises 1930) igazolja a Széphalom (1930) ítéletének helyességét. — *Romanista*. Ön még mindig abban a jámbor hiedelemben leledzik, hogy egy magyartárgyú novella „fölfedezése“ valakit romanistává vagy anglistává avathat? A tárgy történet csak kuriózumok gyűjtése és akkor válik tudománnyá, ha nagyobb keretekbe illeszkedik bele, konkluziókat termel és általában nagystíli erudícióval művelik. Ilyen romanisták, illetőleg germanisták és hungaristák — a határ ma nem olyan éles, mint Ön gondolja — a franciáknál Bédier, a németeknél Köhler, Bolte, nálunk néhai Katona Lajos, néhai Király György és az élők közül Tolnai Vilmos, Trostler József. — *Harsányi Zsolt*. Nehezen hisszük el a Rechnitzer Andor szerzőjéről, hogy egy népszavazásnál az irodalmi könyvet ítélné halálra és a kalandos regényt tartaná meg . . . De ha így is van, mi lesz az irodalmi művekkel, amik halálosan izgatók és érdekesítőbbek, mint az ostoba kaland-regény, amelyet bosszankodva sarokba hajít az olvasó? — *Leona*. Végre már Csathó és Zilahy is kezdik kiérdemelni az őket megillető kritikát. A Széphalom örömmel konstatálhatja ezt, mert ebben jó példával járt elől. A Magyarországon Dóczy Jenő ütötte meg az első forradalmi hangot és most az egyébként agrár-nívójú kritikát űző Előörs is beáll a sorba. Örömmel olvassuk a megállapítást, hogy Zilahy termékenységében „sajátos találkozót ad a költő és a mesterember“. Erről a találkozóról azonban úgylátszik, lekésik a költő és helyette — igaz van az Előörs névtelen kritikusanak, — „az egyéni boldogságát féltő óvatos arrivé nyugalmas nyárspolgár bölcsesége szólal meg.“ A konkluzió sem rossz: „Zilahy a magyar középosztály nem is értékesebb részének írója; a Csathó Kálmán-ok lehanyaglott, hamvába holt dzsentriségének, amihez képest Herczeg Ferenc finom lélektana, kompozíciós ereje, fegyelmezett ízlése és stíluseleganciája határozott magaslat.“ — *Ex oriente lux*. Bizony, napilapjaink külpolitikai hírszolgálatára — leszámítva egyes öntudatos orgánumokat — nem áll egyébből, mint a könyvatos tendenciózus híreinek értelmetlen, vagy gondolkodás nélküli leragasztásából. Így történik aztán meg, hogy például vallásos lapok jámbor olvasói nem értik, miért nyilatkozik a Vatikán a nacionalizmus ellen . . . Nemrégiben mulatságos volt olvasni egy magát monarchistának és katolikusnak valló napilapban nagy híradást a török köztársaság elleni merényletek diadalmas elfojtásáról. Miért e nagy ujjongás az olló és csiriz vidékén? Az, hogy a lelkiismereti szabadságot a fanatikuskok (sic) ellen végre megvédték; hogy a hazafias török diákság a reakció (sic) kiirtását és a forradalom vívmányainak hathatósabb védelmét követeli; hogy a dervisek (szegény dervisek!) szabad vallásgyakorlata államellenes cselekedet: — inkább baloldali lapokba való vastagbetűs riportanyag lehetne. — *Kultúrfölény*. A harmadik finnországi egyetemet — három milliányi népessége számára — egy finn paraszt alapította meg egymillió márkás adományával. Mely különbség! Az a bizonyos több ezerholdas magyar földesúr, aki beszüntetne egy magyar egyetemet, betegklinikáival együtt, hogy néhány fillérrel több jusson az agrárérdekeltségeknek . . . — *N. J.* Köszönjük a csodabogarat. Az Enc. Britt. legközelebbi kiadása bizonyára megbízhatóbb szakértőre bizza a kúnokat. — *Vissza a moziból*. Érthetetlen, hogy Remarque legújabb giccse ismét világsikert aratott. Talán éppen azért, mert betiltották a filmet és rendőrség, diplomácia, kormányhatalom, sajtó és demagógia mozgósításba jött miatta. Színpadi borzalmak ezek bizony és nem is pacifizmusra nevelnek, hanem profanizálják az elesett hősök emlékét. Amit egy színész meg tud játszani, az mégis csak komédia marad, messze a sokkal tragikusabb és sokkal nagyszerűbb valóságtól.